

WPROWADZENIE

Jednym z ważnych nurtów odnowy katolickiej teologii w ostatnich dekadach był rozwój pneumatologii. Nierzadko, w latach po zakończeniu Soboru Watykańskiego II można było usłyszeć, że Duch Święty jest „Wielkim Nieznanym” katolickiej trynitologii i szerzej, całej teologii. Nie ulega wątpliwości, że te pneumatologiczne braki w katolickiej teologii miały swoje źródła w kontrreformacyjnej mentalności, która zdominowała katolickie myślenie po XVI wieku. Aby przeciwstawić się zagrożeniom płynącym ze strony protestanckiej, katolicy kładli akcent na sakramentalną i hierarchiczną strukturę Kościoła; niezmienną, bo stanowiącą przez samego Zbawiciela. Prawda o tym, który „tchnie, kędy chce” i „którego głos słyszysz, ale nie wiesz, skąd przyszedł i dokąd podąża” (J 3, 8), wydawała się potencjalnie niebezpieczna dla katolickiego pojmowania Kościoła, świata i chrześcijańskiego życia.

Sz szczególnie w XIX i XX wieku zrobiono wiele, aby przewyciężyć te pneumatologiczne braki w katolickiej teologii. Nie mamy tutaj miejsca, aby choć w skrócie przedstawić fascynującą historię tego, jak Duch Święty dopominał się o należne Mu miejsce w refleksji i życiu Kościoła. Możemy tylko wskazać na niektóre nazwiska katolickich teologów, którzy stali się w tym procesie Jego narzędziami: Matthias Scheeben, Johann Adam Möhler, John Henry Newman, Yves Congar, Romano Guardini, Louis Bouyer, Hans Urs von Balthasar, Heribert Mühlen, Joseph Ratzinger.

Kluczowym wydarzeniem, które dało impuls do rozwoju katolickiej pneumatologii w XX wieku był Sobór Watykański II. W dokumentach *Vaticanum Secundum* nie ma odrębnego tekstu poświęconego Duchowi Świętemu; refleksja nad Trzecią Osobą Trójcy Świętej tworzy jednak fundament dla każdej z czterech konstytucji soborowych: o liturgii, o objawieniu, o Kościele i o Kościele w świecie współczesnym. Soborowy powrót do przebogatych zasobów teologii patrystycznej oraz do inspirującego zawsze do dalszych poszukiwań języka

biblijnego sprawił, że po Soborze Watykańskim II katoliccy teologowie poczuli się wezwani do dalszego rozwijania swojej refleksji na temat Ducha Świętego w wierności katolickiej Tradycji, ale również poprzez dialog z innymi tradycjami chrześcijańskimi, szczególnie z tradycją Wschodu.

Kolejny tom „Studiów Teologii Dogmatycznej” zawiera artykuły dokumentujące teologiczne poszukiwania w pneumatologii i będące wyrazem tych poszukiwań. Znani polscy teologowie: Marek Jagodziński, Sylwester Jaśkiewicz, Artur Kasprzak, przypominają i przybliżają nam refleksje pneumatologiczne Johna Zizioulasa, Stefana Wyszyńskiego i Yvesa Congara. W pastoralnym kontekście postępującej sekularyzacji w Polsce, Jacek Neumann wskazuje na Ducha Zmartwychwstałego Pana jako na niewyczerpane źródło tożsamości i trwałości Kościoła. W podobnym kierunku idą refleksje Mieczysława Olszewskiego, który od strony pneumatologicznej analizuje funkcjonowanie wspólnot w Kościele. Andrzej Proniewski przypomina ważne pneumatologiczne wypowiedzi Magisterium z ostatnich dwóch wieków. Przemysław Sawa podejmuje niesłychanie ważny temat rozeznawania inspiracji Ducha Świętego w kontekście ekumenicznego dialogu między Wschodem a Zachodem.

Szczególnym darem Ducha Świętego dla Kościoła jest teologia, nauka o Bogu. Dlatego, w drugiej części „Studiów Teologii Dogmatycznej” znajdziemy pięć ważnych artykułów na temat natury teologii. Janusz Królikowski, Aneta Krupka, Edward Sienkiewicz, Jerzy Szymik i Włodzimierz Wołyniec podejmują tematy kluczowe dla teologii: eklezjologiczny, naukowy i praktyczny charakter teologii, idea myślenia modelowego w teologii oraz relacja między dogmatem i historią. Cztery ostatnie artykuły w tej części są zapisem wystąpień autorów podczas dorocznego zjazdu Towarzystwa Teologów Dogmatyków w Konstancinie-Jeziornej w dniach 14-15 września 2020 roku. Autorom i redaktorom „Studiów Teologii Dogmatycznej” należą się szczerze podziękowania i gratulacje za stworzenie ciekawego i inspirującego do teologicznego myślenia numeru.